

Kültür

Resul KESENCELİ

CAN VEREN PERVANELER'DE
HULÛSİ EFENDİ'NİN

'PEYDA'

REDİFLİ GAZELİ

TRT’de her hafta sonu mutak olarak yayınlanan “Can Veren Pervaneler” programı Dîvân edebiyatına farklı bir bakış getirmekte ve tarih süreci içerisindeki nostaljiyi seyircilerine yaşatmaktadır. Özel bir seyirci kitlesi olan bu program edebiyatımız ve tarihimizi sevdirmek için hazırlanan en güzel edebiyat-sanat programlarından biridir. Programın sunucusu Hayati İnanç Bey’in inceliği, nezaketi ve Dîvân edebiyatındaki derin vukufiyeti ile gönüllere taht kurmuştur. Bizleri bu programa davet etmesinden dolayı teşekkür ederiz. 25.07.2010 tarihindeki programda Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi’nin ‘Peyda’ redifli gazelinin işlenecek olması ise ayrı bir letafet, ayrı bir zarafetti. Programa katılmak için bir müddet önce TRT stüdyolarına gittiğimizde ayrı bir incelikle karşılaştık. İnsanların iç güzelliğinin dışa yansımalarını ekip elemanlarında gördük. Aslında Hayati Bey’in yansımaysıydı bu ve gençleri Dîvân edebiyatı sevdalısı olarak yetiştiriyordu. Bu ise bizleri ziyadesiyle memnun etti.

Özellikle Hayati Bey’in “*Tüm insanlar vefat etmeden mutlaka Darende’yi bir kez görmeliler.*” cümlesi bizleri duygulandırdı. Güzellikleri gören gözleri, incelikleri yakalayan hisleri, tarih, sanat ve estetiği derinden kavrayan bu düşününenin yapacağı program da aynı güzellik ve derinlikteydi. Hayati İnanç Bey ekibiyle birlikte çok güzel bir uyum oluşturmakta ve güzel programlara imzalar atmakta, tüm izleyenlerin takdirlerini toplamaktadır. Bizler de 25 Temmuz Pazar akşamı yapılacak olan bu nadide programın misafiriydik ve o akşam Hulûsi Efendi’nin ‘Peyda’ redifli gazeli işlenecekti. Bir gönül sultanının yazdıkları konu olarak seçilmişti. Hem insanlara edebiyat programı sunulacak hem de gönüllere huzur nakşedilecekti. Ortam çok güzeldi, insanlar saygılıydı. Hulûsi Efendi’nin beyitleri ise bu ortama harikulade güzellikler katıyordu. Aynı zamanda değişik Dîvân şairlerinden farklı beyitler okunması ise programa ayrı bir neşe, ayrı bir haz veriyordu. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi’nin ‘Peyda’ redifli gazeli ve program akışı şu şekilde devam etti.

*Gönül nefesine hâkim oluben eyle zafer peydâ
Ziyâsı kalbi rûşen kılmağa et bir kamer peydâ*

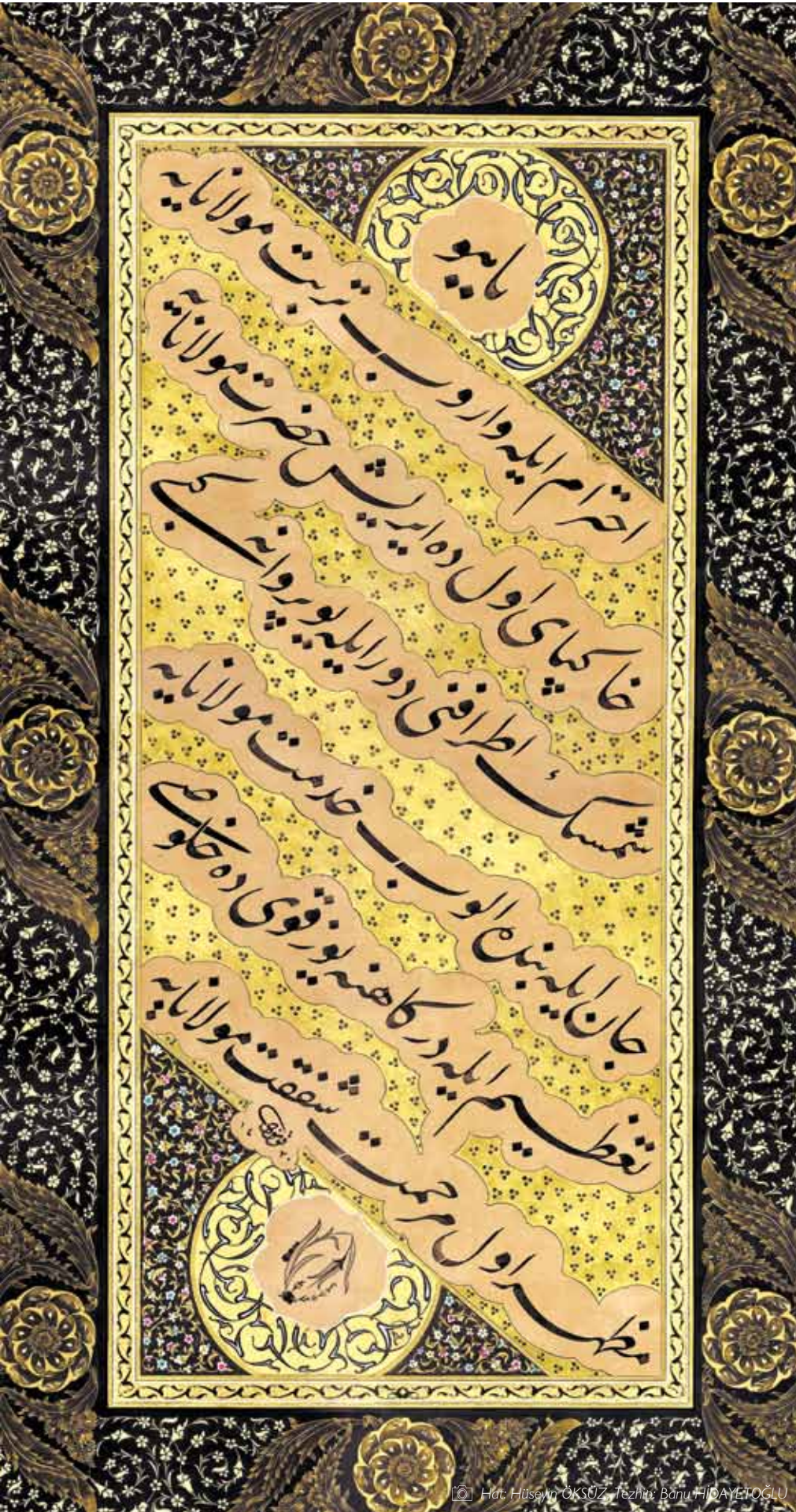
İlk beyit okunduğunda gönüllere bir huzur geldi. Çünkü beyitte şunları söylüyordu Hulûsi Efendi; “Ey gönül sen nefesine hâkim olursan, onun dediğini yapmazsan, nefesine boyun eğmezsen zafere ulaşırsın, başarılı olursun. Sen ışığı, nuru, seni aydınlatacak bir ay/mürşid bul. Nasıl ki ay geceleri aydınlattırsa mürşid de karanlık gönülleri nurlandırır, aydınlatır.” Ayrıca kamer ifadesiyle bir istiare sanatı da görülmektedir.

Program akışındaki yeteneği ile dikkat çeken Hayati Bey söylediği beyitler ve sözlerle gönülleri derinden etkiliyordu. Anlattığı şu kıssa gerçekten ibret vericiydi. Kıssada; İyiliği beyaz köpek, kötülüğü siyah köpek temsil ediyordu. Bunların kavgasında sahibi hangisini iyi beslemişse o kazanabilir diyordu. Eğer gönlünüzü iyi eğitmişseniz, gönül ehliyseniz gönül kazanır, eğer nefsinizi beslemişseniz, her şeyi nefis için yapmışsanız nefis kazanır.

*Figân ü zâr edip tâ subha dek akıt gözünden yaş
Derûnunda edegör aşk ile âh u şerer peydâ*

“Sabahlara kadar ağlayıp inleyerek gözlerinden yaşlar akıt. İçinden öyle bir ‘Ah!’ çek ki aşk kıvılcımları ortaya çıksın.”

Aslında buradaki 'Ah!' kelimesi Allah kelimesinin kısaltılmışıdır. Yani Hulûsi Efendi şunu ifade ediyor; "Seher vakti gönülden bir Allah dersin aşk kıvılcımlarıyla tutuşmaya başlarsın."

Bu arada katılan sanatkârların gazelden söylediği beyitler gönülleri mest ederken ezgiler ise ayrı bir zarafet timsaliydi.

*Dil-i bî-mârına dermânı gözle
fecd-i sâdıkdâ
Kamu derde devâlar bahş olur
vakt-i seher peydâ*

"Gerçek fecirde, şafak sökmeden önce sıkıntılı hasta gönlüne bir derman/çare ara şunu bil ki her türlü derdin devası seher vaktinde ihsan olur, seher vaktinde verilir."

Hulûsi Efendi seher vaktine ayrı bir önem verirdi. Sevenlerine ve muhibbanlarına bu vakti çok iyi değerlendirmelerini söylerdi. Seher vaktiyle ilgili de pek çok beyit yazmıştır. Seher vaktinin gizemi ve sırları ise bu beyitler içerisinde gizlidir.

*Oturtub ey gönül tahta o Yûsuf
meh-likâyı çün Erişdiresin hemen
Ya'kûb-ı zâra bir haber peydâ*

"Ey gönül ay yüzlü Yûsuf'u/sevdiğini, dostunu gönül tahtına oturt ki Yusuf'un/sevdiğinin hasretiyle inleyen ağlayan Yakub'a/sevdiğine bir haber uçurulsun, ulaştırılsın."

Bu beyitte Hulûsi Efendi Yûsuf suresine atıfta bulunmuştur. Kıssaların en güzeli olan Yûsuf kıssa-

sını işlemiş sevenin sevdiğinin gönül tahtındaki yerini belirtmiştir. Bu beyitte ise telmih ve teşhis sanatları görülmektedir.

*Hulûsî ismini yâd etmeğe ihvân u yârânın
Fenâ dârında et sen kudretince bir eser peydâ*

“Ey Hulûsî! *İhvanlarının*, sevenlerinin, insanların senden sonrada ismini anmaları için bu fani dünyada elinden geldiği kadar çalış güzel eser/ eserler meydana getir.”

Nitekim Hulûsî Efendi hizmete çok önem vermiş pek çok eser vücuda getirmiştir. Öyle ki bu beyiti okuduğumuzda şu hadis-i şerifi hatırlıyoruz. “*Kişi vefat ettiğinde üç halde amel defteri kapanmaz. İlmî eser verdiği, sadaka-i cariye bıraktığında, hayırlı evlat yetiştirdiğinde.*” Hulûsî Efendi Hazretlerinin hayatında bunlar net bir şekilde görülmektedir.

Klasik dîvân edebiyatımızın en güzel örneklerini veren, son yüzyılın en büyük belki de tek Dîvân şairi Hulûsî Efendi'nin beyitleri bizlere nostaljik bir süreç yaşattır. Klasik edebiyatımızın devamının da çok güzel örneklerini vermiştir. Ayrıca programda bulunan genç arkadaşlarımızın okuduğu ve açıkladığı beyitler ise onları yetiştiren simanın edebiyata vukufiyetini gösterdiği gibi yetişenlerin ise kabiliyetini gözler önüne sermektedir. Programın akışında Hayati Bey Hulûsî Efendi'nin Mevlânâ Celaleddin Rumî'ye yazdığı beyitlerle ilgili şu hatırasını anlatmıştır. “Hulûsî Efendi yazdığı beyitleri bir tüccar arkadaşına verir, oğul bu beyitleri hattat Hamid Aytaç'a yazdırın der. Bu sırada bir handa bulunan Hamid Aytaç'la görüşen bu kişi bir miktar meblağı yazması için verir. Fakat bu sanatkâr beyitleri yazmadan vefat eder. Hulûsî Efendi, “*Oğul ihtiyacı vardı onun için sizi gönderdik, biz yazılmayacağımı biliyorduk,*” der. Daha sonraki dönemde Hamid Aytaç'ın öğrencilerinden Hüseyin Öksüz beyitleri yazar ve herhangi bir bedel de almaz. Yazılan bu levha Hulûsî Efendi'nin gösterdiği yere Mevlâna müze müdürü tarafından konulur. Hulûsî Efendinin sözü tahakkuk eder ve söylediği yere konulur. Yazılan beyitler ise şu şekildedir:

*İhtirâm eyle varıp türbet-i Mevlânâ'ya
Hâk-i pâyi ol da eriş hazret-i Mevlânâ'ya
Şems'in etrafını devr eyliüyü pervâne gibi
Cân ile bende olup hıdmet-i Mevlânâ'ya
Ta'zim ile dergâhına yüz koy da Hulûsî
Mazhar ol merhamet-i şefkat-i Mevlânâ'ya*

Levhanın yazılmasından birkaç ay sonra Vakıf Başkanımız Hamid Hamideddin ATEŞ Efendiyle birlikte Konya'ya gittiğimizde Mevlânâ'nın türbesini ziyaret ettik. Girişte Vakıf Başkanımız ayak-kabılarını çıkarttı ve sizler de çıkarın dedi. Oysa herkes galoş takmış ayakkabıyla girmektedir. Fakat bizler; büyüklere hürmeten, edeben huzura ayakkabıları çıkararak girdik.

Hulûsî Efendi'nin misyon ve çalışmaları, yetiştirdiği ve emanetini verdiği evladınca günümüzde en iyi şekilde temsil edilmektedir. Bu durumu canlı canlı görmek ve yaşamak için tüm okuyucularımızı, izleyenlerimizi Darend'e davet ediyoruz. Bu programa bizleri davet eden ve Hulûsî Efendi'nin edebî kişiliğini çok güzel bir şekilde ortaya koyan ve harika bir program yapan Hayati İnanç Bey'e, genç kadrosuna, programa vesile olan Hulûsî Gülseren Bey'e ve teknik ekibe çok teşekkür ediyor tekrar Darend'e davet ediyoruz. Ayrıca bizleri izleyen takdir ve teşekkürlerini e-mail yoluyla bizlere ileten çok sayıda izleyicilerimize ve gönül dostlarımıza teşekkür ediyor, Somuncu Baba'nın diyarı Hulûsî Efendi'nin mekânına davet ediyoruz. Esenlikle kalın, Saygılarımızla.